

Cebrià Baraut i Obiols, un eminent historiador d'Andorra en la celebració del centenari del seu naixement

• 25 de setembre del 2017 a les 20,00 h
• Sala d'actes del Centre Cultural La Llacuna, Andorra la Vella

Benigne Marquès i Sala

Arxiver capitular i diocesà d'Urgell

▲ Currículum

Naixement: Oliana, 13 de febrer del 1940.

Ordenació presbiteral: 21 de desembre del 1963.

Estudis: humanitats, filosofia i teologia al seminari de la Seu d'Urgell, dret canònic a la Universitat Pontifícia de Salamanca i arxivística a l'Escola d'Arxivística del Vaticà.

Càrrecs parroquials: vicari d'Andorra la Vella, vicari d'Oliana, rector de parròquies de les Valls del Valira, rector d'Alàs i rector de Coll de Nargó.

Càrrecs a la cúria diocesana: arxiver diocesà i capitular d'Urgell, des del 1974. Vocal de la Comissió del Patrimoni Artístic i Documental del bisbat d'Urgell, des del 1975.

Activitats historicoartístiques: Soci cofundador de la Societat Cultural Urgel-litana i Secretari de l'anuari *Urgellia* (1977). Secretari del Museu Diocesà (1990-2003).

Canonge d'Urgell: des del 1985.

Publicacions: diverses col·laboracions i publicacions d'articles a *Església d'Urgell*, *Catalunya Romànica – Alt Urgell*, *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, *Analecta Sacra Tarraconensis – Homenatge A. Fàbrega* i especialment a *Urgellia*, com per exemple, "El Ms. 287 de l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell i el seu autor Jaume Sitjó", vol. I (1978), p. 367-400 i "La transmissió manuscrita del text de les Homilies d'Organyà", vol. XII (1994-5), p. 415-424.

Volem commemorar i celebrar el centenari del naixement del pare Cebrià Baraut i Obiols, monjo benedictí de Montserrat i un eminent historiador del bisbat d'Urgell i d'Andorra. En primer lloc presentaré unes dades biogràfiques de la seva vida.

Dades biogràfiques de Dom Cebrià Baraut

El 21 de maig de l'any 1917 nasqué a can Roca del poble del Vilar de Cabó, fill de Miquel i d'Alfonsina. Era el fill menor de nou germans i li posaren per nom Francesc de Sales. Més endavant, una vegada hagué professat com a monjo de Montserrat, adoptà el nom de Cebrià. La seva família fou verament levítica, perquè quatre germans seus foren preveres religiosos. Tres es feren salesians i un altre, set anys més gran que ell, l'Antoni (després Dom Maiol) fou també monjo de Montserrat.

Els primers estudis els féu a Ponts amb els germans de les Escoles Cristianes. Però seguint la seva vocació a la vida religiosa, als deu anys, l'any 1927, ingressà a l'abadia de Montserrat, on rebé la primera formació. Inicià el noviciat el 30 de juliol de 1933 i emeté els primers vots monàstics el 6 d'agost de 1934. Durant aquest primer període de la seva joventut tingué per abat l'abat Marçet i els priors Gregori Maria Suñol i també Robert Maria Grau. Al seu temps Anselm Maria Albareda i Ramoneda s'ocupava de l'Arxiu de Montserrat. Però quan el pare Albareda fou cridat a Roma per regir la Biblioteca Vaticana, provisionalment encarregaren l'arxiu de Montserrat al pare Cebrià.

Per completar i perfeccionar la formació del jove monjo Cebrià Baraut l'enviaren a l'estranger, primer a Alemanya i després a Roma. Efectivament, l'any 1936 es traslladà al monestir de Maria Laach (Renània) per completar la formació filosòfica. A l'inici de la Guerra Civil, juntament amb altres companys es trobava a l'esmentat monestir. I providencialment, perquè no sofrí la sort d'altres companys també seus de Montserrat, els vint-i-tres benedictins que moriren màrtirs, inclòs el que era el seu prior, el pare Robert Grau, fill de Coll de Nargó, i que recentment han estat tots proclamats beats. L'any següent, el 1937, es traslladà a l'arxibadia de Beuron, també a Alemanya, on inicià la teologia i l'1 de gener de 1939 féu la professió solemne.

Acabada aquesta primera etapa d'estudis a Alemanya, passà a Roma el juliol de 1939, per continuar els cursos de teologia a l'Ateneu Pontifici de Sant Anselm. Però l'any següent, el 1940, per efectes de la Guerra Mundial hagué d'abandonar els estudis i retornar a Montserrat. El 10 d'agost de 1941 rebé l'ordenació sacerdotal de mans del bisbe de Tortosa i administrador apostòlic de Lleida Manuel Moll i Salord.

Passada ja la Segona Guerra Mundial, es dirigí novament a Roma per cursar-hi els estudis de la que serà la seva veritable especialitat, la història, en la qual realment excel·lirà i publicarà una obra molt extensa. En efecte, l'any 1947 cursà estudis a la Pontificia Universitat Gregoriana de Roma, a la facultat d'Història, on romangué fins a l'any 1950. El 1949 defensà la seva tesi doctoral, *Joaquim de Fiore i la reforma florense*, sota la direcció del cèlebre professor Pedro de Leturia. El mateix any obtingué el diploma d'arxiver i paleògraf en l'Escola de Paleografia i Diplomàtica del Vaticà.

Havent retornat de Roma, l'any 1950 exercí el càrrec de professor, primer a l'escolania i després durant uns 40 anys fou el professor d'història i de patristica al clergat del monestir. Paral·lelament, es dedicà intensament a la recerca històrica i d'una manera especial, a partir de les seves llargues estances, primer al monestir del Miracle, i posteriorment a Andorra, amb residència a Escaldes-Engordany. L'any 1974 adquirí també el títol civil de llicenciat en filosofia i lletres per la Universitat de Barcelona.

Si és magnífica la preparació i formació, especialment en història, que Cebrià Baraut assolí, avui no parlariem d'ell com un eminent i prolífic historiador si no fos que, per la seva part, ho

hagués completat i perfeccionat amb una dedicació intensa i apassionada a la recerca històrica i amb unes dots i geni de la seva personalitat.

El món intel·lectual li reconegué la gran labor realitzada en la història al llarg dels seus anys de vida. Fou membre de la Societat Catalana d'Estudis Històrics. El 1974 fou distingit amb el títol de membre corresponent de la secció historicoarqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans. El departament d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona el nomenà col·laborador científic seu. L'any 1977 el bisbat d'Urgell el constituí president de la Societat Cultural Urgel·litana. L'any 1991 la Fundació Jaume I li atorgà el premi d'honor. La seva personalitat fou honorada i reconeguda per tres miscel·lànies, preparades per les societats o institucions a les quals s'havia implicat intensament en l'estudi i la recerca històrica: Andorra, el Cercle de les Arts i Lletres d'Andorra, editor dels Quaderns Andorrans i el bisbat d'Urgell.

Retirat ja per la malaltia el darrer any de la seva vida, al monestir de Montserrat, moria el 8 de juny, festa de la Pentecosta, de l'any 2003. Fou enterrat al cementiri de l'abadia. Que descansi en pau.

La seva extensa obra

No podem aquí ressenyar la seva extensa obra. En les miscel·lànies que se li han dedicat s'esmenten els títols de tots els seus treballs. Però a manera de resum o síntesi, indicarem únicament que dirigí principalment la seva recerca històrica en tres direccions: Montserrat, el bisbat d'Urgell i Andorra.

Hem de notar que en aquesta presentació de la seva obra parlarem gairebé només de la seva labor històrica, però no hem d'oblidar que en la publicació de tantes col·leccions de documents Cebrià Baraut excel·lí també com un bon paleògraf, és a dir, un bon lector i intèrpret dels documents antics.

Com a estudi notable de Montserrat és l'edició que féu de les obres completes de l'abat Garsies de Cisneros, amb el títol *García Jiménez de Cisneros: obras completas*, 2 volums, Abadia de Montserrat, 1965.

La investigació de la història del bisbat d'Urgell, la publicà a l'anuari, per ell fundat el 1978, *Urgellia*, on inclou i presenta els seus principals treballs, publicació que dirigí i cuidà fins al número 14 inclòs. En aquest anuari per ell tan apreciat i treballat féu la publicació dels nostres pergamins i documents de l'arxiu capitular d'Urgell fins al segle XIII. Són uns 2.500 documents. També hi publicà nombrosos estudis històrics sobre el bisbat d'Urgell, una bona selecció dels quals figura a la miscel·lània *Església i bisbat d'Urgell*, la Seu d'Urgell, 2003.

L'obra de Cebrià Baraut sobre Andorra

La seva activitat, com a historiador d'Andorra, la trobem principalment en la direcció dels volums de la *Monumenta Andorrana*, en la direcció de *Quaderns d'Estudis Andorrans*, en els quals també participà escrivint uns valuosos articles de la història d'Andorra, i finalment en la publicació dels dos volums del *Cartoral d'Andorra*.

La col·lecció *Monumenta Andorrana* fou iniciada l'any 1965 i tingué per objecte la publicació de monografies sobre Andorra, la majoria de les quals versen sobre la legislació i les institucions andorranes. Cebrià Baraut era l'assessor i director d'aquesta col·lecció. Ell havia d'escollir les obres per publicar i també havia de vetllar per la correcta edició. S'hi publicaren obres importants referents al dret i a l'administració pública d'Andorra.

Així, s'inicia la col·lecció, l'any 1965, amb una segona edició de *La coutûme d'Andorre*, de J. A. Brutails. La primera edició d'aquesta obra clàssica fou feta a París, el 1904. També Ricard Fiter Vilajoana hi publicà dos volums sobre dret administratiu andorrà. I al volum setè figura l'obra de

Nemesi Marquès *Lleis i resolucions dels coprínceps i dels seus delegats (1900-1979)*, editada l'any 1980.

Pel que fa als *Quaderns d'Estudis Andorrans*, revista per ell fundada, a part de la direcció de la publicació, hagué de cercar els col·laboradors per publicar-hi estudis diversos sobre Andorra. Així, hi veiem que la part artística de les esglésies de la vall fou confiada a Pere Canturri. I el mateix Baraut hi publicà d'un a tres articles en cada número dels set volums apareguts sota la seva direcció. Tots d'una gran vàlua. Remarcarem d'entre els seus articles, com una magnífica aportació a la història general d'Andorra, les *Visites pastorals d'Andorra en els segles XVI-XVIII*, en dos articles. *Els privilegis atorgats pels bisbes d'Urgell a les Valls d'Andorra (segles XIII-XVIII)*, un recull de privilegis que diversos bisbes al llarg dels segles concediren a les valls d'Andorra. *Lleis referents a les Valls d'Andorra promulgades pels coprínceps episcopals durant els segles XVII-XIX*, un recull que vol ser una continuació i complement de l'article dels privilegis abans esmentat. I encara, *Pergamins de l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell referents a la vall d'Andorra (segles X-XIII)*. És l'edició de 50 pergamins que més endavant, junt amb molts altres, inclogué al cartoral segon.

L'obra, però, principal de Cebrià Baraut sobre Andorra és la publicació dels dos cartularis: *Cartulari de la Vall d'Andorra segles IX-XIII*, volum I, Andorra 1988, i *Cartulari de la Vall d'Andorra segles X-XIII*, volum II, Andorra 1990. En el primer volum edita 142 documents i en el segon, 98. La introducció al primer volum sustenta la seva teoria de *L'evolució política de la senyoria d'Andorra des dels orígens fins als pariatges (segles IX-XIII)*, article que més tard amb algun complement tornà a editar a *Urgellia* 11 (1992-1993) i que també fou recollit a la miscel·lània *Església i bisbat d'Urgell*, la Seu d'Urgell, 2003.

Des dels inicis dels seus anys d'investigació històrica sempre tingué un interès especial en l'estudi dels orígens de la senyoria d'Andorra i de la seva evolució política, fins a arribar a la fixació d'un estatus polític dels pariatges que, en definitiva, ha donat la independència del Principat. No oblidem que Cebrià Baraut és fill del Vilar de Cabó, la vall on els Caboet tingueren un primer i molt important protagonisme dins les valls d'Andorra. Per aquest motiu sempre ha portat al cor l'estudi del tema històric d'Andorra. Com va treballar Cebrià Baraut aquest tema dels orígens i de l'evolució de la senyoria d'Andorra? No ho tingué fàcil i per això el procés fou llarg.

Primer, hagué de reunir i aplegar els pergamins de l'arxiu capitular d'Urgell referents al tema d'Andorra, que ell volia estudiar. Cal tenir present que tot el fons dels pergamins de l'arxiu capitular durant la Guerra Civil fou dipositat a la Biblioteca de Catalunya com a mesura de seguretat. Passada la guerra, els pergamins retornaren a l'arxiu capitular i formaren un únic fons, ordenat únicament pel criteri cronològic. En aquesta situació, Cebrià Baraut revisà tots els pergamins d'aquest període i creà dos fons nous: l'un, *Andorra*, i l'altre, *Caboet-Castellbò*. Per fer aquesta classificació, li fou d'una gran utilitat una inscripció que la majoria de pergamins porten al dors, indicatiu del tema del pergami, com pot ser, per exemple, *Andorra, Castellbò*, etc. Aquestes inscripcions al dors dels pergamins és possible, i fins i tot molt probable, que fossin degudes al prevere andorrà mossèn Joaquim Areny de Plandolit.

Una vegada hagué aplegat els pergamins, hagué de fer-ne la transcripció dels textos. I a la vista dels textos, en féu l'estudi pertinent i en tragué les conclusions corresponents. I finalment, en publicà l'estudi o introducció seguit de l'edició de tots els pergamins per ell aplegats. Tingué un interès especial en la publicació dels textos dels documents, perquè els historiadors posteriors poguessin comprovar que el seu estudi i la seva teoria sobre els orígens i l'evolució de la senyoria d'Andorra quedaven plenament reflectits i provats en els documents per ell editats.

El seu rigor científic

Com podem comprovar, l'obra de Cebrià Baraut és molt extensa, però si la llegim i ens hi endinsem ens adonem que està sempre bastida i composta amb autèntic rigor científic. Sospesava i valorava la força dels arguments abans de treure'n conclusions. I després, en els seus treballs deixava sempre ben clar allò que per a ell eren uns fets certs, que distingia d'aquells altres que mantenia només com una simple hipòtesi. Tal manera de procedir crec que és la que caracteritza i manifesta les verdaderes qualitats d'un bon historiador.

D'altra banda, també vaig poder observar en ell una fidelitat i lleialtat en saber acceptar sempre la veritat històrica d'uns arguments solvents, encara que fossin presentats per algun autor que precisament no compartís alguna de les seves teories o hipòtesis.

Quant a la preparació i presentació dels seus articles per tal de ser editats, no cal dir que era molt curós i que sempre revisava els documents abans que no fossin lliurats a la impremta.

El seu caràcter i la seva persona

Tots els qui el vàreu conèixer i vàreu tenir algun contacte amb ell, convindreu amb mi que era una persona molt tranquil·la, amb un caràcter afable i bonhomia, somrient en el tracte amb l'altra gent. Era, d'altra banda, una persona molt reflexiva i ben concentrada en els moments de treball i de la seva intimitat. L'adornaven també dues virtuts ben arrelades. Era extremament senzill, sense voler envanir-se, ni passar al davant dels altres. També era molt servicial. No es negà mai a prestar un servei sempre que estigués al seu abast i li fos requerit.

Crec que aquestes dades i aquestes pinzellades sobre la seva persona que us acabo de donar contribuiran a celebrar, com cal, el centenari del naixement d'una persona que fou un bon monjo benedictí i un eminent historiador d'Andorra.

Pare CEBRIÀ BARAUT

Justa memòria

D'on us venia aquella senzillesa
i aquell somriure sens afectació
i aquell sempre escoltar amb atenció
i el dolç parlar, ungit de saviesa?

En quina escola l'havíeu apres
tanta ciència amb justa erudició?
Primer, a la llar del Vilar de Cabó,
oh, vall de goig de la vostra infantesa!

Després, des de l'altívol Montserrat,
on fereu niu, el vostre vol s'ha alçat
amb tot l'après a l'ombra de Maria.

Història us agradava i poesia.
D'arxius traguéreu important llegat.
Bisbat d'Urgell, que bé ho sap i ho sabia!

15 d'octubre del 2005
Mn. Manuel Pal i Casanovas